

Høringsuttalelse - forslag til satser i prisutjevningsordningen for melk mv.

Scandza AS er et norsk mat- og drikkekonsern som eier flere små og mellomstore leverandører til dagligvarekjedene. I Norge gjelder dette Synnøve Finden, Sørlandschips, Finsbråten, Leiv Vidar og Bonaventura. Vi har produksjonsanlegg i Namsos, på Tolga, i Lier, Hardanger, Alvdal, på Hønefoss, i Kristiansand og på Eidsvoll, med til sammen 600 årsverk. Scandza omsetter for ca. 3 mrd. nok i året i Norge.

Scandza AS eier meieriprodusenten Synnøve Finden og svarer på vegne av Synnøve Finden i denne høringen. Vi har noen korte, men viktige kommentarer til høringen.

Scandza mener:

- "Samordning" av satser som nå er fullført svekker både konkurransen i meierisektoren og PU-ordningens evne til å markedstilpasse et prisuttak basert på etterspørselastisiteter og markedsutvikling i denne sektoren.
- Permanent nulling av sats i en PU-gruppe betyr å ta gruppen ut av ordningen. Selv om fortsatt nulling av PU-satsen i prisgruppe 1 i år forhindrer at forbedret melkeanvendelse gir tilskudd til sure og søte smakstilsatte melkeprodukter og ferske oster, er det feil at slike produkter i vekst ikke avgiftsbelegges. Det ville vært bedre å sette ned avgiften i prisgruppe 2, og det er behov for økte midler til konkurranserettede ordninger
- PU-ordningen skal legge til rette for virksom konkurranse i meierisektoren, i dag virker ikke de konkurranserettede tiltakene tilstrekkelig etter hensikten.
- Endringer i konkurranserettede tiltak må skje til fordel for bedret konkurranse når Landbruksdirektoratet nå har fått i oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet å se på særskilt distribusjonstilskudd i prisutjevningsordningen for melk.
- Kapitalgodtgjøringsmodellen bidrar til å svekke konkurransen. Markedsregulator setter ned etterbetalingen, det betyr bare at de har holdt høyere priser gjennom året i stedet, hvilket igjen innebærer at mer av egenkapitalavkastningen har gått ut gjennom melkeprisen, med påfølgende forverring av Synnøves forsyningspris. Dette er ikke holdbart.
- Innfraktordningen videreføres med en indeksjustering og fortsatt minstesats, og med kun Tines meierier som basismeierier. Disse elementene forskjellsbehandler de ulike meieriaktørene.
- I Vedleggstabellene 1-3 oppgir man også i år alle "konkurranserettede tilskudd" samlet. Scandza mener dette gir mindre gjennomsiktighet enn ønskelig.

Samordning av satser og permanent nulling

Scandza mener "samordning" av satser fra 2017 til 2020 svekker konkurransen i meierisektoren og PU-ordningens evne til å markedstilpasse et prisuttak basert på etterspørselastisiteter og markedsutvikling. Spesielt uheldig er "samordnet avgiftssats" på sure og søte smakstilsatte flytende produkter og ferske oster. Permanent nulling i PU-sats for disse gruppene dokumenterer at de i praksis er tatt ut av PU-ordningen. En slik varig innsnevring av PUs virkeområde er ikke konsekvens-

utredet. De aktuelle produktgruppene er alle i vekst og alle de tre gruppene ville i en normal anvendelse av prisdiskriminering ut fra PU-systemets formål, vært ilagt økt prisuttak.

Det vill vært mye mer formålstjenlig å sette ned avgiften i prisgruppe 2 og økt midlene som brukes på konkurranserettede tiltak.

Konkurranserettede tiltak i PU

Konkurranserettede tiltak i PU skal bidra til konkurranse på like vilkår mellom norske meieriindustriaktører. Tiltakene slik de er utformet i dag virker ikke etter hensikten. Utviklingen i fordeling av markedsandeler mellom aktører i fast-ostmarkedet er tilnærmet uforandret de siste 15 årene.

Scandza og Synnøve Finden forventer at dette vil bli et tema og at forslag til endringer vil komme til fordel for bedret konkurranse nå når Landbruksdirektoratet har fått i oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet å se på særskilt distribusjonstilskudd i prisutjevningsordningen for melk.

Kapitalgodtgjørelse

Modellen for kapitalgodtgjørelse til meierier med egne leverandører påfører andre markedsaktører vesentlige konkurranseulempes, siden denne kun gjelder noen av aktørene i markedet til tross for at kapitalfeilen i råvareprisene på melk både avleirer seg i pris til melkeprodusent og i prisen ved salg fra Tine Råvare. Den nye kapitalgodtgjørelsesmodellen for meierier med egne leverandører medførte fra 2017 direkte at selskaper som Synnøve Finden kom vesentlig dårligere ut enn tidligere i forhold til selskaper som Q-Meieriene når det gjelder tilgangspris til melk som råvare. Dette fulgte direkte av satsøkningen (dobling fra 31 til 65 øre/l).

På sikt medfører den nye kapitalgodtgjørelsesmodellen en drivkraft for Tine til å redusere sin etterbetaling til melkeprodusent, og i stedet ytterligere å øke kapitalavkastningselementet i råvareprisen igjen. Dette ble klart uttrykt også fra Konkurransetilsynets (KT) side i tilsynets høringsuttalelse datert 20.3.2017. Der påpekte KT at departementets nye modell for kapitalgodtgjørelse overfor meierier med egne leverandører

"kan bidra til at kapitalavkastningen som utbetales gjennom melkeprisen over tid vil øke, og at den spesielle kapitalgodtgjøringen vil reduseres, og at dette vil svekke konkurransen i meierimarkedene."

Tilsynets begrunnelse, som Scandza er enig i, er i sin helhet inntatt i Synnøve Findens brev av 24.3.2017 til direktoratet. Når Tine i 2019 varslet reduserte etterbetalinger fremover, viste dette at analysen var riktig.

Dette bekreftes i år da Markedsregulator setter ned etterbetalingen. Det betyr at de har holdt høyere priser gjennom året i stedet, hvilket igjen innebærer at mer av egenkapitalavkastningen har gått ut gjennom melkeprisen, med påfølgende forverring av Synnøves forsyningspris.

Scandza har en forventning om at det i fremtiden blir gjort tiltak som bedrer konkurransen i meierisektoren for alle andre av Tines konkurrenter.

Innfrakttilllegg

Det er viktig for hele meierisektoren at fraktutjevningen er basert på faktiske forhold og forutsigbare prinsipper, som grunnlag for tilgang til råvaren melk på like vilkår. De senere års endringer har forstyrrt dette, og årets forslag til tilpassinger forverrer dette ytterligere.

Innfraktordningen videreføres og indeksjusteres, og med kun Tines meierier som basismeierier. Minstesats videreføres, hvilket gir overkompensasjon for de kommuner der fraktkostnadene er lavere. Ingen av elementene er naturlige ut fra ordningens formål om å bidra til nødvendig utjevning av inntransportkostnader overfor melkeprodusentene. Tvert imot gir de ulikebehandling og overkompensasjon generelt til inntransport i sentrale strøk der kostnadene er lavest, og spesielt til Q-Meieriene for den transport de forestår. Dette er ikke i tråd med de politiske forutsetninger og forskriftenes uttrykte formålsbestemmelser.

Vedleggstabeller 1-3

Scandza merker seg at i vedleggstabellene 1-3 oppgir direktoratet også i år alle "konkurranserettede tilskudd" samlet. Scandza mener fortsatt dette gir mindre gjennomsiktighet enn ønskelig. Vi mener fortsatt det ikke er noen grunn til å slå sammen disse, så lenge det er tilskudd som ikke går til alle aktører. Scandza mener det bør være mest mulig åpenhet rundt disse ordningene. Dette er ikke en forenkling som skaper noen større forståelse for ordningen eller gjør den enklere.

Med hilsen

Sofie Oraug-Rygh (sign.)
Direktør Kommunikasjon og Myndighetskontakt
Scandza AS